Slajdy k přednáškám předmětu

POČÍTAČE A PROGRAMOVÁNÍ 1

http://portal.zcu.cz

KIV/PPA1

Arnoštka Netrvalová

Slidy jsou určeny studentům předmětu Počítače a programování 1 vyučovaného katedrou informatiky a výpočetní techniky fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni jako doplněk a podpora přednášek. Jakékoliv jiné využití těchto slidů podléhá souhlasu autorky.

Základním studijním materiálem je záznam přednášek z předmětu Počítače a programování 1 - 2009 vytvořený Pavlem Heroutem, jemuž za možnost využití materiálu tímto děkuji.

A. Netrvalová

Obsah 1. přednášky:

- O předmětu
- Trocha počítačové historie
- Počítač dnes
- Problém – algoritmus – program
- Java – editace, překlad, spuštění
- Komentáře a dokumentace kódu
- Grafický nástroj DrawingTool

Tato tematika je zpracována v

Záznamy přednášek: str. 1-13, 31-33

O předmětu (podrobně portal.zcu.cz – nutno přečíst)

1. Požadavky

Absolvování + zisk bodů

- domácí úlohy (DÚ)
- písemný test (T)
- samostatná práce (SP)
- písemná zkouška (P)

Něco se nepovedlo?

- stanoven min. a max. počet bodů z každé kategorie (DÚ, T, SP, on-line test ONL, P).
- možnost opravy
- bonusy (ACM úlohy, vybrané DÚ, SP rozšíření)

Výsledná známka (součet bodů za celý semestr)

2. Kritéria hodnocení

Kategorie	max	min
DÚ	18	9
T	25	7
SP	7	5
ONL	10	0
P	40	16
Σ	100	37

Bonusy	navíc
DÚ	6
SP	4
ACM	10
Σ	20

Známka	Σbodů
1	≥90
2	≥70
3	≥50
4	<50
Σmin	37!!!

3. Etika, opisování a práce na zakázku

Poradit není totéž, co opsat!

DÚ, - kontrola shodnosti validovaných řešení
SP, ACM - obhajoba

T, P, ONL - kontrola identity, dozor

Kontrola počtu získaných bodů:
práce „pod dohledem“ vs. práce ostatní.

Definition of Academic Dishonesty

Academic dishonesty is any action or attempted action that may result in creating an unfair academic advantage for yourself or an unfair academic advantage or disadvantage for any other member or members of the academic community.

University of California, Berkeley

Více o etice: portal.zcu.cz – Studijní materiály

Trocha počítačové historie ...

3000 př.n.l Abacus - mechanické sčítání a odčítání

1645 mechanická sčítačka Pascaline (Blaise Pascal)

1830 Charles Babbage – návrh Difference Machine

1890 vynález děrného štítku Punched Cards

1939 vynález elektronkového počítacího stroje

1943 Bletchley Park - stroj k prolamování šifer

1946 1. počítač ENIAC (elektronkový, 1. generace)

1959 počítač (transistorový, 2. generace, miniaturizace)

1965 počítač (integrovaný obvod, 3. generace), NASA - program dobývání Měsíce

1975 první počítač pro domácnost - Altair 8800 (kit), TV, mg kazeta

1977 Apple II – assembler

1981 IBM PC

1992 notebook

Společnost IBM PCD ThinkPad

...

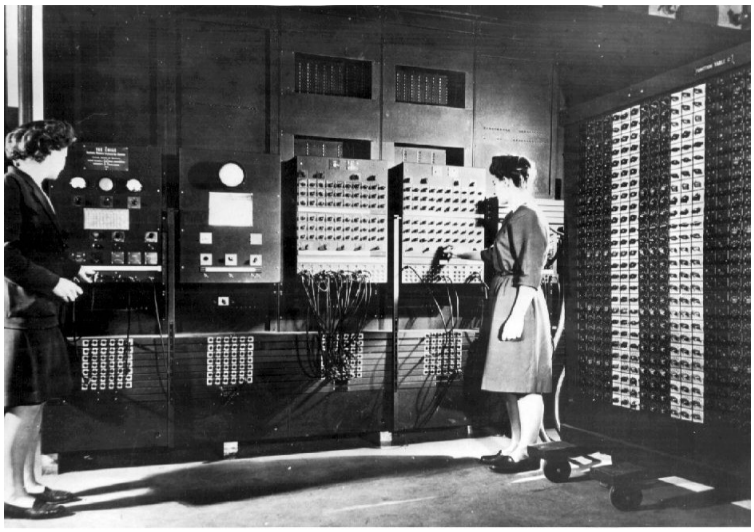

Zdroj: http://www.lancs.ac.uk/phy281

Počítač „dnes“

Obrázky: http://www.lancs.ac.uk/phy281

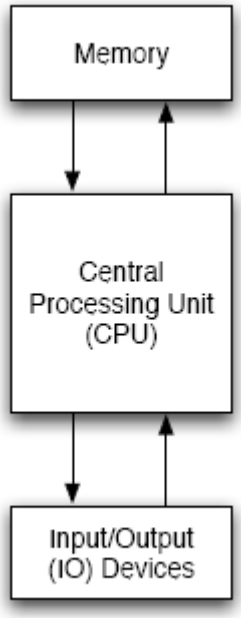

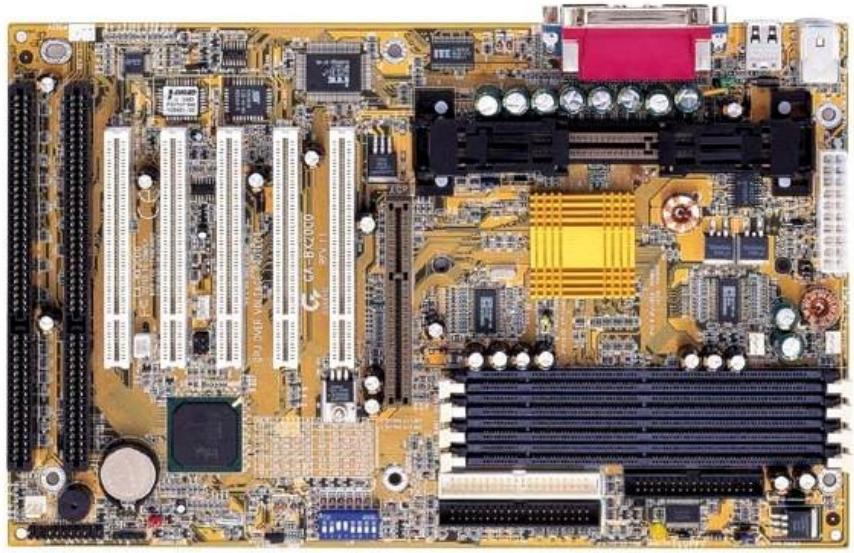

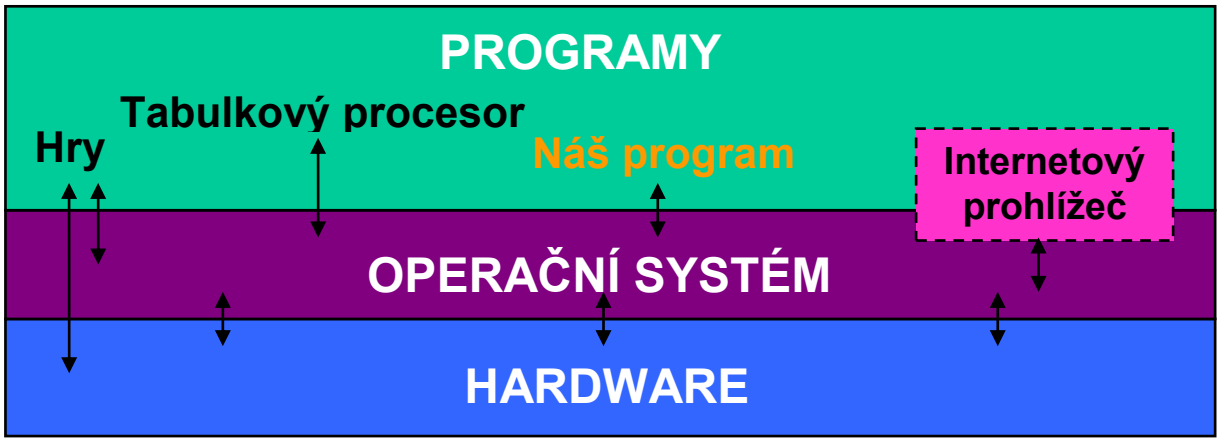

Paměti (vnitřní, vnější)

1bit = 0 nebo 1, 8bitů = byte [B]
1KB = 1024 bytů, 1MB = 1024 KB, 1GB =1024 MB, ...

Pozor: 1024 [K] není 1000 [k]
Př.: 19,5 KB = 19,5 x 1024 = 19968 Bytů

Struktura počítače z pohledu programátora

- koncepce von Neumanna

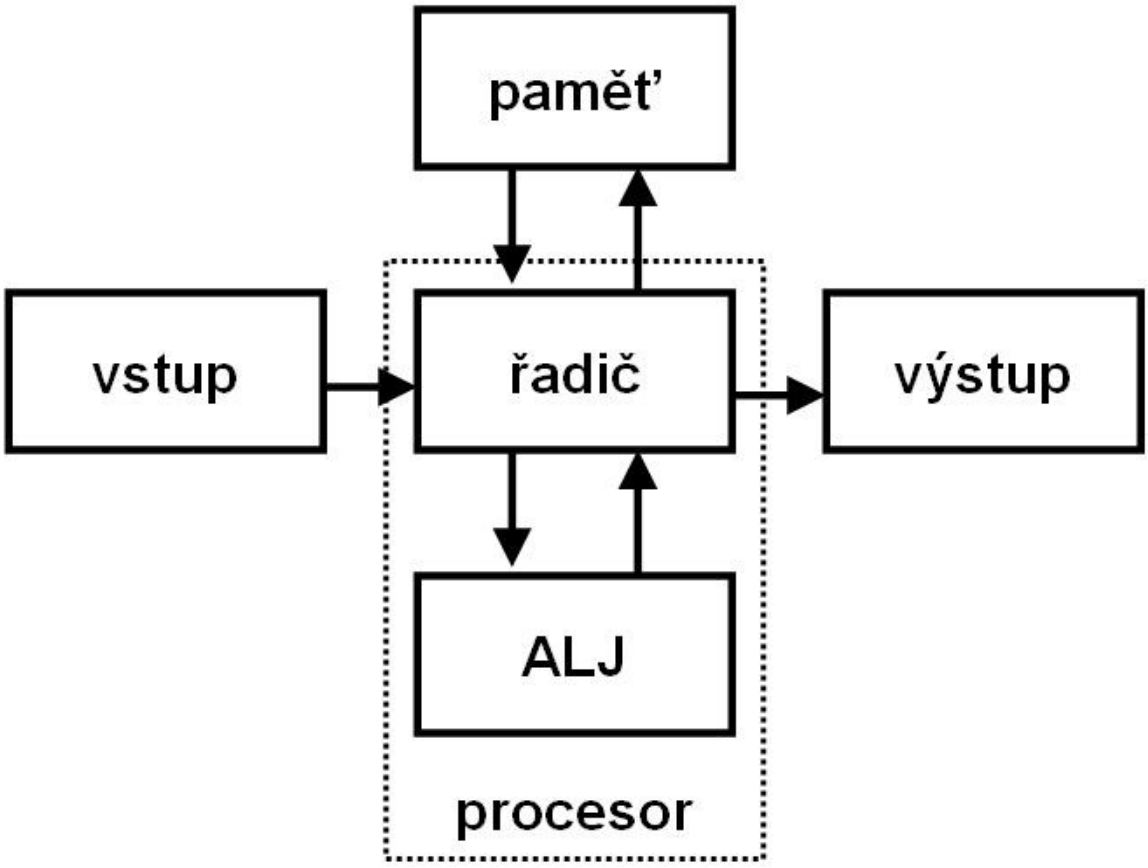

Vstup - klávesnice, soubor na HD, myš, scanner, mikrofon, CD, ...
Výstup – obrazovka, soubor na HD, plotter, reproduktory, vypalovačka,...

Vstup + výstup = periferní zařízení (I/O)

Paměť – vnitřní RAM
Řadič (řídicí jednotka controller)
ALJ – aritmeticko-logická jednotka

Problém – algoritmus – program

1. Problém

Definice (Slovník spisovného jazyka českého)
"*Věc k řešení, nerozřešená sporná otázka, otázka k rozhodnutí, nesnadná věc*"

Definice (informatika):
Každý problém P je určen uspořádanou trojicí (**vst; vyst; fce**), kde **vst** představuje množinu přípustných vstupů, **vyst** množinu očekávaných výstupů, **fce: vst→vyst** funkci přiřazující každému vstupu očekávaný výstup.

Příklad problému
... nalézt cestu do hotelu, příprava těstovin, dostat se do autobusu č. 30, 2x výpis Ahoj, ...

2. Algoritmus

Pojem cca 1000 let starý - významný perský matematik Abú Abdallah Muhammad ibn Musa al-Khwarizmi

Algoritmus

= obecný předpis sloužící pro řešení zadaného problému

- posloupnost kroků doplněná jednoznačnými pravidly

Vlastnosti:

- determinovanost
- rezultativnost
- hromadnost
- opakovatelnost
- efektivnost

Přístupy k návrhu algoritmu:

dekompozice a abstrakce problému
metodologie „shora dolů“ a „zdola nahoru“.

Prostředky pro zápis algoritmů:

- vývojový diagram
- pseudojazyk
- programovací jazyk

Příklad algoritmu
- vypiš slovo Ahoj dvakrát

3. Program

- zápis algoritmu některým z uvedených prostředků

Algoritmus + data = program

Programovací jazyk

syntaxe (pravidla) a sémantika (význam)
strojově orientované vs. vyšší programovací jazyky
Metody implementace: interpretační, kompilační

Interpret

editace→zdrojový kód+vst. data → interpret→ výst.data

Kompilátor

editace→zdrojový kód→kompilátor→
→cílový program + vst.data→výstupní data

Programovací jazyky

Algol, Simula, Cobol, Fortran, Basic, Pascal, Delphy, C, C++, C#, LISP, Java, Python, Prolog, ADA, SQL,...

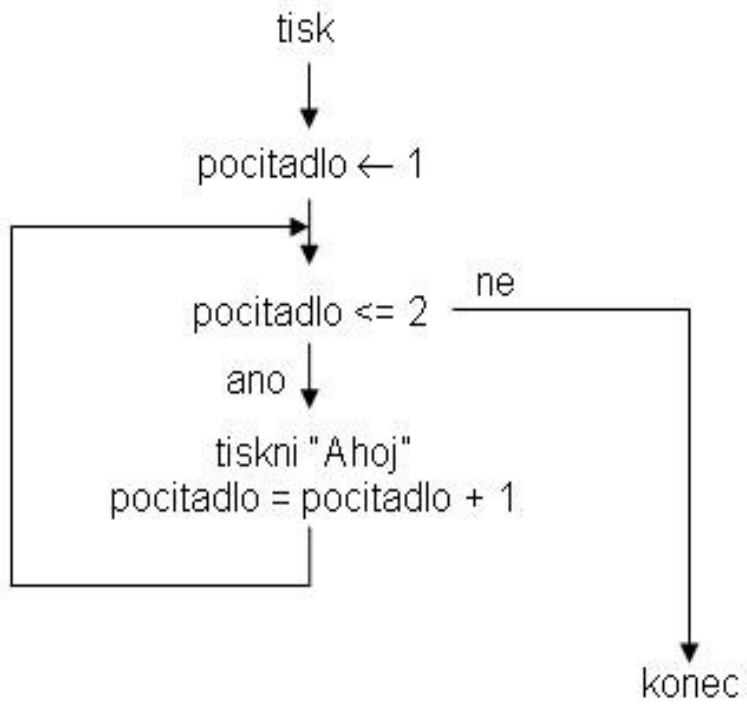


```
pocitadlo = 1
dokud je pocitadlo ≤2
begin
   println(Ahoj)
   zvys pocitadlo o 1
end
```

```
public class Ahoj {

  public static void main(String[] args) {
     int pocitadlo = 1;
      while (pocitadlo <=2) {
          System.out.println("Ahoj");
          pocitadlo = pocitadlo + 1;
     }
  }
}
```

```
Ahoj
Ahoj
```

Java – editace, překlad, spuštění

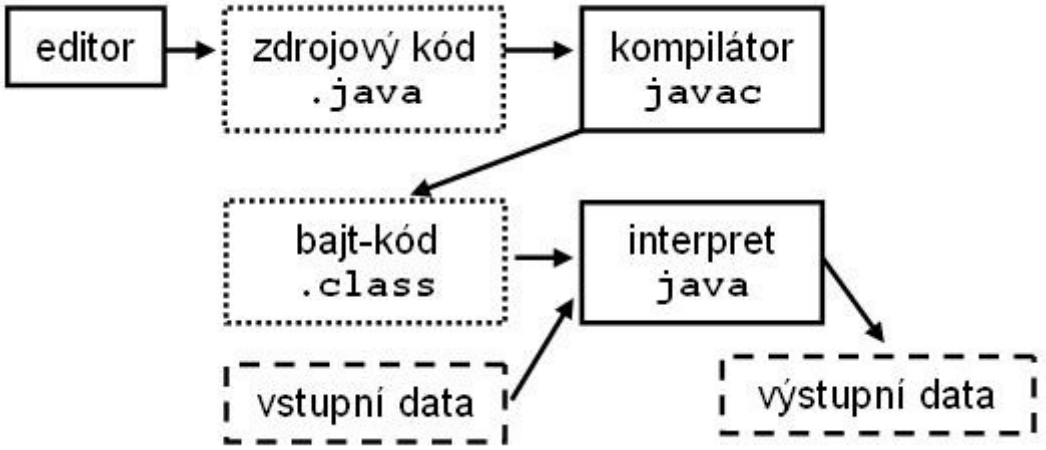

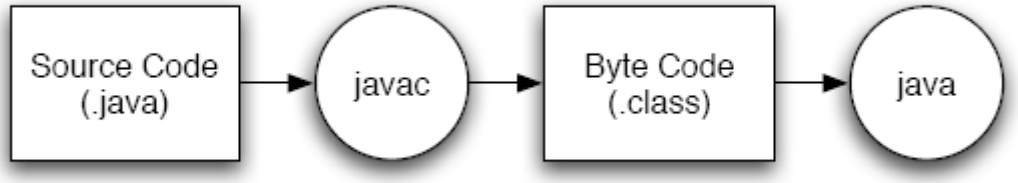

nezávislost na platformě

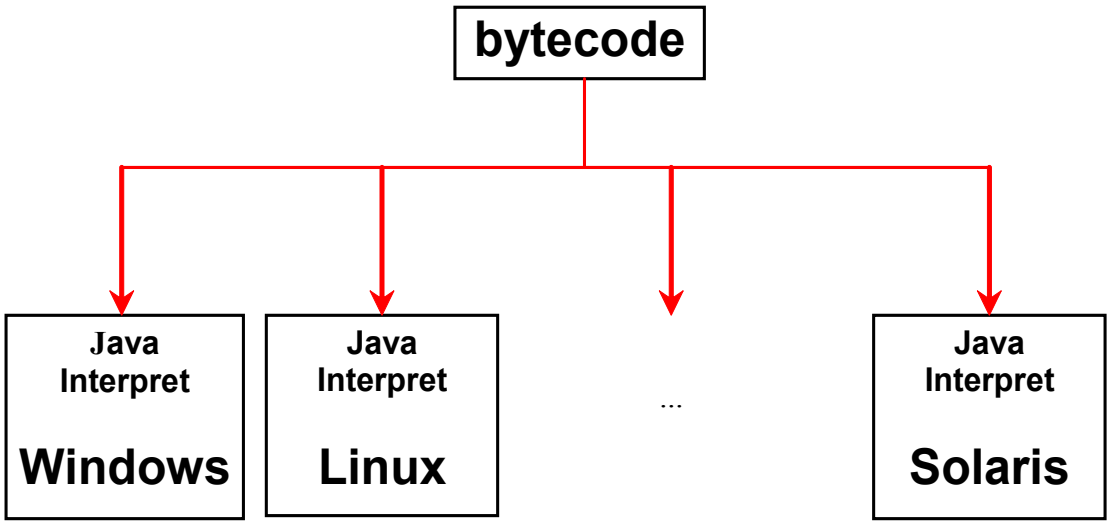

Java

- James Gosling, Oak
- Java, 1995, Sun
- 2004 – JDK 1.5 – nové prvky jazyka
- 2006 – JDK 1.6 – verze aktuální pro PPA1
- 2011 – JDK 1.7 – nová verze

Program

- jeden či více zdrojových souborů **Jmeno.java**
- překlad do vnitřní formy (bytekód)
- vznikne soubor **Jmeno.class**
- interpretaci provádí program java JVM (Java Virtual Machine)
- program využívá knihovny (Java Core API - Application Programming Interface)
- JVM + Java Core API = Java platforma
- program v Javě = třída(y)

Vývojové prostředky

- JDK+ příkazová řádka
- SciTe
- Eclipse

Instalace Javy

- dle návodů na portálu (vše ke stažení)
- nejprve instalace Javy pak Scite a Eclipse

Další informace:

http://java.sun.com
http://www.scintilla.org
http://www.eclipse.org/platform

První program v Javě

Zásady:

- program (zdrojový soubor) vytváříme v textovém editoru (Scite, NotePad, WordPad, PSPad), Eclipse
- název třídy začíná velkým písmenem, ve více slovném názvu začíná každé slovo velkým písmem, nepoužívá se podtržítko ani pomlčka, v názvu nesmí být mezera, třída tvoří blok **{ . . . }**
- ukládaný zdrojový soubor musí mít název shodný s názvem třídy a to včetně malých a velkých písmen
- **uložení** zdrojového souboru s příponou *.java
- **překlad: javac** Pozdrav.java
- **spuštění: java** Pozdrav

```
public class Pozdrav  {
    public static void main(String[] args) {
        System.out.println("Ahoj");
    }
}
```

Poznámka (bude vysvětlováno i později):

modifikátor **public** – přístupová práva k třídě, metodě, atributu
Metoda **public static void** main(String[] args) je veřejná statická metoda, jejíž hlavička musí být zapsána shodně s výše uvedeným příkladem!
Parametrem metody (metoda má název s počátečním malým písmenem, vyjadřující děj) je pole řetězců pojmenované args (může být i jinak) představující argumenty (možnost zadání vstupních dat z příkazové řádky, např. jméno souboru).
Metoda main() nevrací žádnou hodnotu, její návratový typ je vždy(!) **void**.

Druhý program

```
public class Ahoj {
    public static void main(String[] args) {
        int pocitadlo = 1;
        while(pocitadlo <=2) {
            System.out.println("Ahoj");
            pocitadlo = pocitadlo + 1;
        }
    }
}
```

Poznámka:

Příkaz System.out.println("Ahoj"); je voláním metody pro výpis na obrazovku, metoda pracuje se standardním výstupem (out), patří do třídy System, která je připojena automaticky (není třeba import).

Výraz "Ahoj" představuje řetězec, což je text uzavřený v řetězových závorkách " " (toto je prázdný řetězec).

Java a čeština

```
public class PozdravČesky {
  public static void main(String[] args) {
    System.out.println("Ahoj světe!");
    System.out.println("Žluťoučký kůň příšerně úpěl ďábelské ódy.");
  }
}
```

Java češtinu „umí“, výstup je v implicitním kódování operačního systému, proto je nutno předchozí program upravit a sadu nastavit, jinak nebude „všude“ správně fungovat!

Češtinu nepoužívat ani v programech ani v komentářích!

Komentáře a dokumentace

- snazší orientace ve zdrojovém kódu

Typy
- řádkový (do konce řádku) // text
- blokový (více řádek) /* text */
- dokumentační /** dokumentace */

Co dokumentovat?
- nestandardní názvy proměnných
- nestandardní programové konstrukce
- metody
- třídy

Vygenerování dokumentace
- program **javadoc**
- příkaz javadoc –d mujDokument Jmeno.java
- založí adresář mujDokument s html soubory
- spustit Index.html

Jméno autora (v dokumentaci - **@author**) a příkaz:
javadoc –author –d mujDokument Jmeno.java

Příkaz pro dokumentování více souborů:
javadoc –author –d mujDokument *.java

A pokud není užit modifikátor public:
javadoc –author – private –d mujDokument *.java

Příklad dokumentace

- pro již uvedený program Ahoj.java

```
import java.io.*;
// zde import netřeba, jen pro ukazku - kam dokumentaci umistit

/**
 * Dva vypisy slova Ahoj
 * @author netrvalo
 * @version 1 - 26.07.2010
*/
public class Ahoj {
/**
 * Metoda main() - spousteni programu
 * @param args pole retezcu argumentu
 * @return nevraci zadnou hodnotu
*/
  public static void main(String[] args) {
    int pocitadlo = 1;   // reprezentuje pocet vypisu
  /*
     cislo 2 muzeme zamenit za 3
     pak se vypis provede 3x
  */
    while(pocitadlo <=2) {
      System.out.println("Ahoj");
      pocitadlo = pocitadlo + 1;
    }
  }
}
```

Grafický nástroj DrawingTool[1]

- vytvořen pro PPA2 pro kreslení fraktálů
- umí nakreslit čáru z bodu do bodu
- počátek grafického souřadného systému 0,0 je v levém horním rohu (pracuje se s pixely)
- soubor DrawingTool.java musí být uložen ve stejném adresáři s naší aplikací (DrawingTool je v podstatě samostatná třída, kterou náš program používá)
- aplikace musí mít na 1. řádku příkaz: **import**.java.awt.*;

Příklad použití – na cvičení

Soubor DrawingTool.java a aplikace Kreslení .java

překlad: javac *.java // prelozi obe tridy

spuštění: java Kresleni

Problém:

Nakreslete úhlopříčku vedoucí z levého horního do pravého dolního rohu černou barvou na bílém pozadí v okně s rozměry 300x200.

[1] © 2005 Ing. Roman Tesař (příklady studenti doktorského studia na KIV), pro předmět PPA2.

```
import java.awt.*;
public class Kresleni {
  public static void main(String[] args) {
    /* inicializace: sirka = 300,
       vyska = 200, barva pozadi = bila
    */
    DrawingTool dt =
         new DrawingTool(300, 200, Color.WHITE, true);
    // nastaveni barvy cary na cernou
    dt.setColor(Color.BLACK);
    /* nakresleni uhlopricky z leveho horniho rohu [0, 0]
       do praveho dolniho rohu [300 - 1, 200 - 1]
    */
    dt.line(0, 0, 299, 199);
  }
}
```

Výstup: